

onder het Driemanschap in de Nederlandse Unie zeer actief waren geweest (onder die vijf Ruymers, de sociaal-democraat J. G. Suurhoff en de vroegere voorzitter van de Onafhankelijke Socialistische Partij, P. J. Schmidt), acht die vóór '40 bekende aanhangers van de RKSP, de ARP, de CHU (van Walsum) of de SDAP waren geweest, drie (nog niet genoemde) aanhangers van de vernieuwingsbeweging in de hervormde kerk (onder wie ds. Buskes) en nog negen anderen, onder wie F. J. Goedhart, in '40 uitgever van de *Nieuwsbrief van Pieter 't Hoen*, van begin '41 af (met een onderbreking door zijn gevangenschap) een van de redacteuren van *Het Parool*. Bij die eerste drie-en-dertig voegden zich spoedig twaalf anderen, tot wie prof. van der Leeuw en dr. J. R. M. van den Brink behoorden alsmede een voorman van de Vrijzinnig-Democratische Jongeren-Organisatie, ir. A. Vondeling.

Velen van deze ondertekenaars waren aanwezig, toen op 24 mei in Amsterdam de Nederlandse Volksbeweging officieel werd opgericht. Schermerhorn werd er tot eerste, Banning tot tweede voorzitter gekozen maar uit het bestuur werd de Quay geweerd – geweerd, omdat verscheidene van de ondertekenaars (Goedhart die de Nederlandse Unie van meet af aan scherp had bestreden, uitte zich het felst) van mening waren dat de leden van het Driemanschap niet eerder weer naar voren zouden mogen treden dan nadat hun beleid in de periode '40-'41 was onderzocht; kwam dat onderzoek (Goedhart verwachtte dat niet) tot de conclusie dat zij zich als goede vaderlanders hadden gedragen, dan zou ook de Quay in de Volksbeweging een vooraanstaande plaats kunnen innemen.

De Volksbeweging stuitte aanstonds op weerstanden. *Trouw* wees haar af en in *Het Vrije Volk* werd (geheel in overeenstemming met de inzichten van Drees) opgemerkt: 'Van het democratisch-socialistische volksdeel behoeft men niet te verwachten dat het terwille van de eenheid bereid zal zijn met Jan en Alleman samen te werken.'¹ In *De Volkskrant* uitte Romme zich gereserveerd, zij het niet onwelwillend.

Steun kwam er in zoverre uit hervormde kring dat de Urgentieraad van de Synode in de diensten op Pinksterzondag 19 mei een door Banning ontworpen Boodschap had laten voorlezen² die nauw bij de denkbeelden van de Volksbeweging aansloot; daarin had 'de christelijke kerk' tot 'heel het Nederlandse volk' o.m. gezegd: 'Bouw uw sociale leven

¹ Aangehaald in J. Th. M. Bank: *Opkomst en ondergang van de Nederlandse Volksbeweging*, p. 60. ² Tekst in *Documenten Nederlandse Hervormde Kerk*, p. 6-7.